

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Франчук Олександри Юріївни «Діалог у глибинній корекції майбутнього психолога», подану на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

На сучасному етапі розвитку психологічної науки методологічно і теоретично аргументовано та емпірично верифіковано, що внутрішній світ людини включає дві складові: духовне Я та психіку як прижиттєво виникаючу складову. Цілісність та гармонійність цього світу визначається гармонійною єдністю зазначених складових. Одночасно особистість може витіснити духовне Я та навіть заперечити його існування. Встановлено, що сильне Я особистості, окрім досліджуваних у персонології здатностей до рефлексування, самоусвідомлення, ідентифікації, саморегулювання, саморозвитку та ін. володіє фундаментальними здатностями вірити, любити, творити добро і боротися зі злом, творити свободу та відповідальність. Якраз таким здатностями повинен володіти майбутній психолог. Одним із методів розвитку охарактеризованих здатностей є міжособистісний діалог, важливим змістом якого є обмін автентичними смислами життєдіяльності людини. Тому актуальність дослідження Олександри Юріївни Франчук «Діалог у глибинній корекції майбутнього психолога» не викликає сумнівів.

Відповідно до обраної авторкою теми дослідження предметом аналізу у роботі постало вивчення діагностико-корекційних характеристик діалогу у глибинній корекції майбутніх психологів. Відповідно до цього ставилася мета теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити діагностико-корекційні можливості діалогу в активній соціально-психологічній підготовці майбутнього психолога. В основу концепції дослідження покладено психодинамічну теорію, яка базується на розумінні цілісності психіки, але не всього внутрішнього світу суб'єкта, що, на переконання дисертантки, зумовлює єдність діагностики й корекції в процесі активного соціально-

психологічного пізнання; методологію діагностико-корекційного процесу, яка враховує принцип «невід'ємності свідомого й несвідомого» та принцип «із іншого» відповідно до ідей позитивної дезінтеграції та вторинної інтеграції психіки на більш високому рівні психічного розвитку суб'єкта.

У дисертації авторкою представлений аналіз основних теоретичних підходів до проблеми дослідження діалогічної взаємодії у зарубіжній та вітчизняній психолого-педагогічній літературі, розкрито особливості діалогічної взаємодії в психокорекційній практиці активного соціально-психологічного пізнання. Позитивним є те, що дисертантка приділяє увагу сучасним українським дослідникам з проблематики діалогу як шляху пізнання й особистісної корекції психіки майбутнього психолога. Досліджувана проблема постає актуальною в глибинному пізнанні психіки, бо спирається не лише на наочну аргументацію, а й на смисли висловлювання (комунікатів). Відтак категорія «смыслу» набуває значущості і в контексті розкриття змісту провідного принципу діалогічної взаємодії (у діагностико-корекційному процесі) – «незлиттєвості» та «нероздільності» через виявлення об'єднуючого ланцюга в позиціях психолога та респондента як їхньої автономії у мотивації, очікуваннях, прогностичності та розумінні результатів. Дисертантка змістовно презентувала сутнісні характеристики психодинамічного підходу до професійної підготовки психолога в діагностико-корекційному процесі. Розкрито сутність особистісної проблематики майбутнього психолога, її зміст та шляхи психокорекції. Зосереджено увагу на особливостях цілісного пізнання психіки з використанням прийомів візуалізованої самопрезентації майбутніми психологами, що є, водночас, передумовою об'єктивності глибинного пізнання.

Зауважимо, що теоретичне й методологічне дослідження окресленої в дисертації проблеми авторкою здійснювалося на основі принципів, зорієнтованих на основних закономірностях функціонування психічного в його цілісності. Ідеться про принцип додатковості, що реалізується в пізнанні психіки двома принципами: принципом «невід'ємності сфер свідомого й несвідомо-

го» та принципом «із іншого». Така методологічна позиція надає психологу орієнтири щодо оптимального ведення діалогічної взаємодії у форматі психодинамічної парадигми. Дисертанткою доведено, сам по собі процес самопрезентації не вирішує проблему глибинного пізнання, бо лише діалогічна взаємодія відкриває перспективу забезпечення об'єктивності та результативності глибинного пізнання.

Важливим є третій розділ «Результативність діалогічної взаємодії психолога з респондентом у процесі активного соціально-психологічного пізнання», який змістово представляє узагальнення проведеного дослідження крізь призму теоретико-методологічного аналізу результатів, що відповідає науковому статусу роботи. У ньому розкрито категорію смислу в контексті результатів структурно-семантичного аналізу комплексу тематичних психомалюнків, представлено якісні та кількісні показники відкорегованості особистості майбутнього психолога.

Особливо заслуговує на увагу акцент на професійному становленні майбутнього фахівця, який у процесі самопізнання асимілює ідею єдності теорії і практики, конкретно єдності, як діагностики, корекції та розвитку, що здійснюється порційно та багаторівнево (відповідно до законів позитивної дезінтеграції психіки та вторинної її інтеграції на вищому рівні психічного розвитку). Опанування майбутнім психологом методологією активного соціально-психологічного пізнання відкриває перспективи професійної самореалізації, яка ґрунтується на особистісному потенціалі. Констатується, що становлення професіоналізму майбутнього психолога зумовлено дихотомією внутрішнього і зовнішнього у розвитковому діалого-діагностико-корекційному процесі, що висуває підвищені вимоги до характеру запитань психолога, який повинен орієнтуватися на внутрішній імплікативний порядок респондента в його індивідуалізованій неповторності. Відтак у процесі самопізнання майбутній психолог асимілює в професійну самосвідомість ідею єдності теорії і практики, які є нероздільні, як діагностика та корекція, що здійснюється порційно та багаторівнево (відповідно до законів позитив-

ної дезінтеграції психіки та вторинної її інтеграції на більш високому рівні психічного розвитку). Опанування майбутнім фахівцем методологією активного соціально-психологічного пізнання складає основу його професійної підготовки до практичної діяльності, що відкриває перспективи професійної самореалізації, яка ґрунтується на автентичному особистісному потенціалі, актуалізує тенденцію до постійного особистісного та професійного розвитку та попереджує емоційне вигорання чи навіть деперсоналізацію психолога.

Висновки дисертації логічно узагальнюють отримані результати емпіричного дослідження проблеми діалогічної взаємодії у глибинній корекції майбутнього психолога.

Водночас, хочемо зробити автору деякі зауваження та побажання:

1. На жаль, реалізуючи досить актуальне дослідження, дисертантка не врахувала твердження духовної парадигми психології, в якій конструктивніше, ніж у психодинамічному підході вирішується проблема цілісності психіки та здорової особистості, розв'язується принципово на інших засадах, прямо, а не надто опосередковано, а фундаментально й ефективно. У ній констатується, що фундаментальною, прогресивною тенденцією у внутрішньому світі особистості є тенденція до конструктивного екзистенціювання у фізичному, фізіологічному, психічному, соціально-психологічному, моральному та духовному планах. Якраз врахування психологом зазначеної тенденції призводить до ефективного зцілення внутрішнього світу, а не лише психіки, а також до ефективної діагностики і самодіагностики, корекції і самокорекції особистості клієнта чи пацієнта.

2. Дисертантці необхідно було глибше проаналізувати особливості діалогічної взаємодії в інших напрямках психологічної практики, звернути увагу на змістові характеристики діалогу, зокрема, фундаментальні смисли життєдіяльності особистості майбутнього психолога, які є основою здорової, цілісної особистості.

3. Відкритим залишається питання, за якими критеріями, як формувалася вибірка досліджуваних, невже серед потенційних досліджуваних не було тих, хто володіє здоровою психікою?

Однак, висловлені зауваження та побажання не є суттєвими і не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи. Основний зміст дисертації адекватно відображений у авторефераті і досить повно у двадцяти публікаціях автора.

Загалом можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Діалог у глибинній корекції майбутнього психолога» є завершеним самостійним дослідженням, в якому поставлена і на високому рівні розв'язана актуальна для педагогічної та вікової психології проблема. Вона відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567, які висуваються до кандидатських дисертацій і може бути рекомендована до захисту на здобуття її авторки наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент

доктор психологічних наук,
професор

М.В. Савчин

Підпис професора М.В.Савчина засвідчую:

Проректор з науково-педагогічної роботи

М.П. Пантюк